

1. Údolí vinařické

Je to jedno z nejpříjemnějších míst v Podlesí, plné zajímavostí a přírodních krás. Není v Středních Čechách mnoho krajin, které by se vyrovnaly vinařickému údolí. Škoda, že je tak málo známo. Není drahou spojeno s ostatním světem a tím se stává jakýmsi ztraceným koutem, ale plným rozkošných, příjemných vděků. Zde v tajemný šum lesů mísí se pouze zpěv ptactva a veselý ruch na chmelnicích a polích. Cesta ze Žbánu k Pochválovu proplétá se stínem lesa, který ovládá stráně i hřeben. Pochválov leží po obou stranách levého ramene Pochválovského potoka. Hlavní jeho částí prochází vinařická silnice. Má dvoutřídní školu a malý filiální kostel sv. Prokopa z 18. století chudě zřízený a umělecky bezcenný. Mnozí z domkářů a dělníků docházejí do blízkých uhelen.

Smilovice Nové a Staré, s předvěkou zaniklou tvrzí, leží na svahu od vinařické silnice k potoku a tvoří pouze jedinou ulici.

Část obce Kozojed je na pochválovské silnici. Větší část sklání se k potoku pochválovskému, na jehož pravém břehu je zajímavá myslivna Obora. Známy Dalibor, věžeň v Daliborce, nepochází z těchto Kozojed, nýbrž z Kozojed u Ploškovic na Litoměřicku. V katastru Kozojed, výší se věkopamátný Dřevíč na obrovitém ostrohu, který rozděluje údolí ve dva úvaly. Na levo od Dřevíče (342 m) je skála Čertovka, Malý a Velký štít. Na Dřevíči je rozsáhlá planina (11 hektarů) mocným valem chráněná ukazuje prastaré hradiště, jehož střed tvoří kaplička s hájovnou. Dřevíč byl po Libušíně od 10. do 13. století župním hradem, stal se proslulým r. 1004 vstupem knížete Oldřicha na trůn. Čechy obsazeny byly polským Boleslavem Chrabrým, Přemyslovci Oldřich a Jaromír byli vypuzeni z Čech a ukryli se u německého císaře Jindřicha II. Ten uspořádal výpravu do Čech, jež podporována byla od domácích přívrženců Jaromírových; zmocnili se Mostu a Žatce, Oldřich opanoval. hrad Dřevíč a odtud táhli ku Praze, kterou dobyli. Slavné bylo tu také proboštví kláštera sázavského, ještě r. 1405 připomínané. Hrad zacházel přenesením. župních úřadů odtud do Slaného. Poslední zbytek slávomoci jeho, původní kostel sv. Václava, dal hrabě Arnošt Bohumír Schütz, pán na Citolibech r. 1604 zbořiti a postavití nevzhlednou kapli. U ní byla r. 1758 poustevna s poustevníkem Vintýřem z třetího řádu sv. Františka. Po něm byl poustevníkem bratr Pafnuc, až císař Josef II. všechny poustevny v Čechách zrušil. Oba poustevníci dostávali od pánů na Citolibech deputát a habit (šat). R. 1890 byla loď kaple zbořena tak, že zůstal jen kněžský kůr. Dříve konány sem pouti. Mezi kostelem a poustevnou stávala jáma velkým leštěným kamenem krytá, v níž dle pověsti našel poklad Řehoř Houda. Na valích a stráních přerostlého toho hradiště vykopává se mnoho kostí lidských a koňských, železné hroty a zbraně, jakož i jiné starožitnosti.

Naproti jižnímu cípu, kde dosud v "Železné bráně" se říká, nacházíme zbytky hradu Rychvaldu, který střežil vchod ke hradu a byl později manským zbožím kláštera týneckého.

Pěknou polohou v širokém údolí, kde červeň půdy tvoří soulad s nepočtenými. odstíny lesů, polí i křovisk, vynikají Vinařice s farním kostelem sv. Jiljí, již r. 1356 připomínaným, s gotickou presbyteří a barokní lodí. Na věži jeho visí veliký zvon velebného zvuku s nápisem: "Rzehorz Hauda Rychtarz z Kozojed vlastním nákladem swým tento zvon zjednal a zaplatil leta Panie 1576". Pověst vypravuje, že tak učinil z pokladu, který na Dřevíči našel. Na římse kazatelny z r. 1785 jsou řezané sochy vinaře, rybáře a rozsévače s příslušenstvím. Je to známka hlavního zaměstnání. obyvatel zdejších v dobách minulých. Na východní straně dědiny spatřuje se na vrchu valíště staré tvrze vinařické, kde nalezeny četné starožitnosti.

Směrem severním je na vrchu v přebohatém stromoví typická a půvabná věž divická, stavěná v 16. století proslulým Lvem I. z Divic dle vzoru věže Karlova Týna. Jest částí okolních stavení, jimž dosud se říká "na paláci", jediným zbytkem bývalé mohutné tvrze. Před půl stoletím bylo v ní zabíleno 36 znaků rodových. Kol třípatrové věže býval ochoz stříškou opatřený. Kde býval dříve útulek českého panstva, tam dnes suší se chmel a hlučí hospodářské stroje. Za bývalou tvrzí tísní se neveliká vesnička Divice. Odtud k jihu překrásná vyhlídka na Středohoří. Dolní část Divic jmenuje se Průhon (a nikoliv Pochvátlov jak na mapách je naznačeno). V Divicích nalezeny popelovité jámy s kamennými a kostěnými předměty.

Na severovýchodě nad bujným lesem s výšiny shlíží Nová Ves založená r.1347 Lvem z Divic. Jmenovala se původně Větřín, ale jméno to se neujalo. Část obce vystavěna je v rokli na jižním svahu, kde se láme dobrý pískovec na stavby i na pomníky. Půda na západní straně přechází znenáhla do útvaru permského. V permských červenkách pod lesem daří se výborně chmel. V Nové Vsi je dvůr, myslivna a dvě menší usedlosti rolnické. Ostatek obyvatelstva tvoří domkáři a dělníci.